

Spectacole pentru tineret

Am văzut la Teatrul „Ion Creangă” *Toate pinzele sus!* și *Năzdrăvăniile lui Păcală*; la Teatrul Mic — *Ureți să jucați cu noi?* (*Medalion Alecsandri*). Trei reprezentații ce pot figura sub un numitor comun la capitolul „pentru tineret”, cu toate că tematica lor nu e neapărat specifică, iar publicul lor, nici el, nu se revendică strict limitat unei anumite categorii de vîrstă.

Deși, pînă în prezent, singure premiere în această stagiune, la Teatrul „Ion Creangă”, *Toate pinzele sus!* (dramatizare de Dinu Bondi după romanul lui Radu Tudoran) și *Năzdrăvăniile lui Păcală* (dramatizare de Letiția Popa după popularele pățanii, versificate de P. Dulfu) ne-au prilejuit totuși unele reflecții pe marginea complexului de probleme pe care le ridică preocuparea pentru educarea estetică a tinerii generații, a formării gustului ei pentru artă. Nu e atît de simplu, ne-am zis, să se alcătuiască pentru chemarea deosebită a acestui teatru un repertoriu în stare să acopere zona de vădită interferență a pedagogicului cu arta. Iar în clipa în care raportăm cerințele particulare ale teatrului la situația scrisului nostru dramatic pentru tineret — față de piesele care lipsesc aproape cu desăvîrșire — șansele de a ieși din impas sînt deocamdată firave și îndepărtate: nu e simplu deloc. „Soluția” Teatrului „Ion Creangă” de a acoperi „golul” repertoriului de actualitate prin dramatizări ne-a apărut de aceea, în principiu, de înțeles. Apelul la romanul lui Radu Tudoran, poem închinat tineretii și curajului, setei de cunoaștere, spiritului de aventură (în sensul bun al cuvîntului), a fost — cred — îndreptățit pentru a oferi scenei un text corespunzător menit să dezvolte în publicul tînăr bărbăția și îndrăzneala, prietenia și alte virtuți etice și civice. Este însă dramatizarea de la „Ion Creangă” acest text corespunzător? Ader la părerea autorului dramatizării, exprimată în caietul-program: „o dramatizare nu se poate ridica mai niciodată pînă la înălțimea și conturul ferm al materialului ce a inspirat-o”. Dar de ideile de spiritivl acestui „material”, pentru a cuprinde și dezvălui semnificațiile lui, versiunea scenică poate și trebuie, pe coordonatele ei, să se apropie. Ideile și semnificațiile romanului lui Tudoran ne-am așteptat să le realizăm urmărind peripețiile echipajului goletei rominești „Speranța”, condusă de Anton Lupan. Autorul dramatizării s-a limitat însă la prezentarea nudă a acțiunii, la o schițare foarte sumară a conflictului, pierzînd din vedere complexitatea caracterelor, personajelor, zgrăvirea mai în adînc a relațiilor dintre ele. Intențiile prozatorului nu sînt, ceea ce s-ar numi, trădate. Ele apar însă prea diluate pentru a marca cu pregnanță trăsătura esențială a operei de bază: suflul ei deopotrivă eroic și poetic. Concluzia educativă: eroismul grupului de români care se alătură grupului marilor călători ai lumii, pentru îmbogățirea tezaurului de noutăți științifice, nu reiese organic din desfășurarea acțiunii, din evoluția caracterelor: ea este declarată în mod didactic la capătul episoadelor, înșirate altminteri cu discernămint, dar neexploatate suficient după cerințele genului dramatic.

La celălalt spectacol, aceeași insatisfacție. Sursa de haz și tîlcul isprăvilor lui Păcală, menite a sublinia istețimea omului din popor, ironia și disponibilitatea lui suculent-satirică, au apărut prea timide și prea serbede în transferul dramatic al Letiției Popa. Tipologia a fost văduvită de pregnanță caracteristică și mai ales eroul a fost construit parcă în necunoașterea datelor sale, totuși, arhicunoscut versatile, care îi conferă

Scenă din „Toate pinzele sus!” de Dinu Bondi, după romanul lui Radu Tudoran

farmecul: isteț și prostănac, energic și molțu, sucit, morocănos, vesel, mucalit, îndrăzneț etc.

Am rămas după vizionarea celor două spectacole cu un sentiment de nemulțumire; l-am pus, la început, pe seama inconsistenței semnalate mai sus, a textelor, a greutateilor și inerentelor lacune ce ne întâmpină în mai toate transpunerile scenice ale operelor de proză. Dincolo însă de aceste neajunsuri există totuși, în dramatizările de care ne ocupăm, valențe educative certe, o doză de noblețe morală, care justifică existența lor în repertoriu și ar fi făcut posibilă o legătură fecundă între scenă și tinerii spectatori, dacă teatrul ar fi ajuns să le valorifice, dacă ar fi recurs adică la mijloace de expresie în măsură să potențeze, să dea strălucire acestor valențe. Imaginea globală oferită de cele două reprezentații prezintă însă, din acest unghi de vedere, mari oscilații de calitate.

Toate pinzele sus!, pus în scenă de Ion Lucian, creează de aceea impresia unui spectacol lipsit de o precisă idee călăuzitoare, întreprins la repezeală, în care și regizorul și mare parte dintre actori s-au mulțumit cu primele soluții ce le-au venit la îndemână. Nu există ritm interior, tensiune reală, atmosferă. Entuziasmul și tinerețea sînt înfățișate prin agitație exterioară, gălăgios și dezordonat, potopite de aclamații și sunete nearticulate în episoadele ce presupun acțiune și *mişcare*: „Lupta cu pirații”, „Furtuna”, scenele cu fugeții; efecte „tari” exterioare în momentele uciderii lui Pedro și a lui Strickland, prinderea călugărului, etc. În scenele lirice (relația marinari-Adnana — căpitan-Adnana) se aluneacă spre clișeu, loc comun, artificial. E drept, spectacolul impune prezența lui Septimiu Sever (în rolul lui Anton Lupan), dar prezența lui e mai degrabă o demonstrație de experiență actricească personală, dispusă la portretizarea unui erou „pozitiv” în general. Ion Lucian, la rîndu-i, realizează, cu talentul său deosebit, un Ismail autentic și pitoresc, dar rămîne de asemenea izolat în raport cu ansamblul, adesea surprinzător de diletant. Un element care contribuie la sugerarea unui fir de atmosferă este decorul. Ion Mitrici a folosit simplitatea și cursivitatea liniilor în „ridicarea” prozei unei corăbii, cu accesoriile caracteristice: catarg, parîme, timonă, capacul cabinei de conducere etc.

Năzdrăvăniile lui Păcală (regia Barbu Dumitrescu), pe o formulă de teatru popular cu măști, muzică, dans, pantomimă, scoate și mai mult la lumină superficialitatea observată în primul spectacol; căci pentru asemenea formulă, s-ar fi cerut ca ansamblul să fie supus unui antrenament și unei discipline riguroase; ceea ce nu s-a întâmplat. Îndrumați pe linia grotescului, a caricaturizării excesive, actorii au supralicitat efectele, șarja groasă, degenerând adesea în vulgar. Fantezia regizorală s-a limitat la o suită de gaguri, de bufonerii, de ipostaze-șablon. Prea puține lucruri se pot spune despre jocul actorilor, chiar și despre al acelor pe care i-am văzut altă dată dînd dovadă de virtuozitate, de însușiri compoziționale. Ne referim cu deosebire la Mihai Ioniță, care, de data asta, în rolul generos al lui Păcală, s-a repetat, fără haz și farmec, în gesturi și atitudini stereotipe.

În schimb, spectacolul se bucură de o scenografie expresivă. Elena Simirad-Munteanu a așezat, pe un fundal viu colorat, flori și animale desenate cu o cuceritoare naivitate, în genul ilustrațiilor pentru copii, și a folosit stilizarea rafinată pentru a închipui, pe niște panouri echidimensionate, case, rîuri, sălcii etc. Admirabile de asemenea costumele din țesături de cinpă, din împletituri colorate de lînă.

* * *

Interesat de o multilaterală împlinire a îndatoririlor sale artistice, Teatrul Mic a decis să introducă în sfera lui de preocupări și aceea a asigurării „vadului” său și pentru spectatorii „de mîne”. Considerînd procesul formării publicului, al creșterii și îndrumării lui estetice, ca un proces complex și pasionant care se desăvîrșește treptat, începînd cu vîrstele cele mai fragede, iată că după interesantele matinee de poezie, adresate mai ales tineretului adolescentin-studențesc, Teatrul Mic ne prezintă o interesantă și inedită formulă de spectacol pentru tineretul școlar. *Ureți să jucați cu noi?* (*Medalion Alecsandri*) de Alecu Popovici este o captivantă reprezentație, destinată cu precădere celor mici; o gustă însă, cu multă plăcere, și cei mai pretențioși spectatori adulți. Scenariul dramatic e conceput în aparență fără pretenții, ca o conferință cu exemplificări sau, dacă vreți, mai precis, ca un concurs „Cine știe, cîștigă” la care examinatorii de pe scenă — autorul însuși și actorii — solicită „sălii” păreri și date legate de viața și opera lui Alecsandri. Este un permanent dialog între scenă și sală, care *obligă* spectatorii să participe la acțiune (să cînte împreună cu actorii, să se urce pe scenă, să recite chiar

Scenă din „Năzdrăvăniile lui Păcală” de Letiția Popa, după Petre Dulfu

Elena Pop (Luluța) și Tatiana Iekel (Guliță) în „Chirița“ de Vasile Alecsandri, în spectacolul „Vreți să jucați cu noi?“ de Al. Popovici.

poezii. să improvizeze, mimînd, alături de actori, situații scenice). Se naște astfel spontan o comuniune puternică scenă-parter, o relație vie și intensă, fremătînd de haz și de emoție, care, mai ales în rîndul copiilor, joacă un rol determinant în transmiterea ideilor.

Pus în scenă de D. D. Neleanu, cu fantezie și eleganță, spectacolul cucerește prin simplitate și ingeniozitate: soluțiile materializează nemijlocit și vizualizează expresiv ceea ce e abstracție sau sugestie în scenariu. Într-un decor în care nu se găsesc decît cîteva scaune colorate și cîteva panouri pe care stau agățate într-o poetică neorînduială costumele și recuzita, vin actorii în haine de stradă și, „la vedere“, fără a se pretinde însă iluzioniști, „montează“ și „demontează“ universul plin de taine și curiozități al teatrului. Astfel, micii spectatori află cu ce mijloace simple — o tablă, un ciur cu pietricele, o jucărie de lut — se crează efectele în teatru (ploaia, tunetul, cîntecul cucului). Cu un pumn de apă într-un lighean, cu o cantonetă pe care sînt invitați să învețe a o cînta și spectatorii, cu un tango pătimaș, actorii Teatrului Mic realizează poetic și duios, naiv și amuzant, mirificul drum întreprins de poet în Italia și Spania. Spectacolul se încheie cu cîteva fragmente din celebra *Chirița*, prezentate cu vervă și dezinvoltură și colorate cu amănunte comice de calitate, în stare să sugereze lumea atît de pitoresc-rizibilă descrisă de Alecsandri. Reprezentatia se bizuie în întregime pe talentul și capacitatea de improvizație a șapte interpreți aleși dintre cei mai reprezentativi și populari ai teatrului. Inteligența și darurile spontaneității lor nasc, sincer și firesc, — fără accesorii tehnice —, atmosferă, tensiune, și mult haz pe scenă și în sală. Cu bucurie frenetică, cu totală degajare, dar și cu destoinicie și seriozitate profesională: Tatiana Iekel, Jana Gorea, Elena Pop, Florin Vasiliu, Tudorel Popa, Alexandru Lungu, Arcadie Donos oferă timp de două ore pe aripile fanteziei una din cele mai proaspete, mai agreabile spumoase și mai convingătoare lecții de „literatură română“ și de educație artistică.

Alături de Teatrul din Piatra Neamț, care a deschis seria unor reprezentații-model pentru tinerii spectatori, montarea Teatrului Mic vine să demonstreze ce multiple sînt posibilitățile, cît de variate și nelimitate pot fi căile de a veni în întîmpinare, de a însufla pasiunea pentru teatru tinerilor spectatori, atunci cînd există cu adevărat inițiativă, dragoste și pricepere.

Pe cînd și la alte teatre asemenea plăcute surprize ?